

ретної дитини з метою попередження вчинення нею адміністративних та кримінальних правопорушень та спрямовані на особистість дитини, середовище яке її формує, а також на умови та обставини, що призводять, до вчинення дитиною адміністративних та кримінальних правопорушень. Працівники підрозділів ювенальної превенції здійснюють такі заходи індивідуальної профілактики: проводять ознайомлювальні, попереджувальні та виховні бесіди з дитиною за місцем проживання, навчання, роботи; проводять ознайомлювальні, попереджувальні бесіди з батьками дитини, її законними представниками, членами сім'ї з метою усунення причин і умов, які спонукали до вчинення адміністративного чи кримінального правопорушення; складають план заходів з індивідуальної профілактики на основі вивчення матеріалів характеристик, індивідуально-психологічних особливостей дитини; відповідно до компетенції організують надання допомоги дитині у вирішенні питань, що пов'язані з працевлаштуванням, організацією дозвілля, установленням соціально корисних контактів, вибором життєвих цілей, а також залучення дитини до соціально корисних занять трудового, спортивного, творчого, самодіяльного характеру; відвідують за місцем проживання дитину для з'ясування умов проживання, а також чинників, які можуть негативно впливати на неї та спонукати до вчинення адміністративних і кримінальних правопорушень; сприяють у вирішенні соціальних проблем дитини, у тому числі конфліктних ситуацій у сім'ї, зокрема щодо батьків, законних представників, які не займаються вихованням дітей чи вчиняють стосовно них насильство в сім'ї, застосовують заходи впливу згідно із законодавством, ініціюють перед службами у справах дітей, відділами охорони здоров'я місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування питання щодо направлення дитини до відповідного закладу для надання необхідної медичної, психологічної допомоги [1].

До загальних заходів профілактики можна віднести групові бесіди в школах, колективах та на батьківських зборах.

Суб'єкти, щодо яких здійснюється адміністративна діяльність підрозділами ювенальної превенції, можна також поділити на такі групи ризику: дитина, яка перебуває в складних життєвих обставинах; дитина, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів; дитина-сирота; дитина, позбавлена батьківського піклування; дитина, розлучена із сім'єю; безпритульна дитина; дитина-інвалід; дитина-біженець; дитина у конфлікті із законом.

Отже, одним із головних принципів правової держави є захист прав людини та надання соціально-правової допомоги найбільш вразливим групам населення, до яких відносяться неповнолітні. Основним завданням підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України є профілактична діяльність, спрямована на запобігання вчиненню дітьми кримінальних і адміністративних правопорушень.

1. Конвенція про права дитини: від 20 лист. 1989 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021.
2. Адміністративна діяльність Національної поліції: навч. посібник / кол. авт.; кер. авт. кол. к.ю.н., засл. юрист України В.А. Глухверя. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 248 с.
3. Про затвердження інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 17 груд. 2017 р. № 1044. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18>.

Сукмановська Лідія Михайлівна

старший викладач кафедри адміністративного права та адміністративного процесу
Львівського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

Репан Микола Іванович

старший викладач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

**ПІДГОТОВКА ПРАЦІВНИКІВ МОБІЛЬНИХ ГРУП
«ПОЛІНА» ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ВІТЧИЗНЯНОГО ДОСВІДУ
У ЗАПОБІГАННІ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ**

Проблема жорстокості та домашнього насильства, що існує в нашому суспільстві, є надзвичайно актуальною. Одним із основних принципів правової держави, орієнтованої на соціальні цінності, є забезпечення охорони життя, здоров'я кожного члена суспільства, його честі і гідності, безпеки та недоторканості. Насильство і жорстокість у сім'ї не лише руйнують

гармонійний мікроклімат у ній, а й виступають однією з передумов злочинності в суспільстві загалом. Проблема домашнього насильства в Україні не являється локальною, притаманною виключно нашій державі. Як і в багатьох інших країнах світу, простежуються тенденції до поширення насильницьких дій у сім'ях, на міжособистісному рівні, у стосунках між подружжям, батьків з дітьми тощо [1, с. 216]. На жаль, необхідно констатувати, що сім'я як осередок суспільства, без підтримки держави та її інституцій, не завжди спроможна виконувати свої головні функції, зокрема щодо забезпечення належного добробуту та виховання дітей [2, с. 9].

Запобігання та протидія домашньому насильству є одними із пріоритетних напрямків діяльності Міністерства внутрішніх справ України та Національної поліції України. МВС активно співпрацює у напрямку боротьби із зазначеним явищем із Координатором проектів ОБСЄ в Україні. Ця організація надає допомогу у розробленні ефективних механізмів взаємодії державних структур і громадських організацій щодо запобігання та протидії домашньому насильству, організовує та проводить тренінги, сприяє виданню посібників, методичних матеріалів та вирішенню багатьох проблем, пов'язаних із практикою застосування працівниками органів Національної поліції законодавства з протидії домашньому насильству.

З ініціативи МВС України та за фінансової підтримки Координатора проектів ОБСЄ в Україні 25 листопада 2009 року на базі Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ та 9 грудня 2011 року у Львівському державному університеті внутрішніх справ було відкрито інтерактивні класні кімнати для відпрацювання тактики дій працівників поліції, а також курсантів щодо реагування на факти домашнього насильства. Відкриття даних інтерактивних класних кімнат було приурочено до щорічної всесвітньої кампанії «16 днів проти гендерного насильства».

Інтерактивна класна кімната (далі – ІКК) є комплексом приміщень, одне з яких є імітацією двокімнатної квартири, обладнане такими технічними засобами, як відеокамери та мікрофони. Зображення та звук передаються на плазмовий екран, розташований у навчальній аудиторії. Схема розташування приміщень дає можливість прослідкувати дії працівників поліції, які прибувають на місце події, де вчиняється домашнє насильство. На заняттях є можливість відпрацювати правильність дій працівників поліції: дотримання ними заходів особистої безпеки ще до моменту входу в житлове приміщення; правомірність входу у квартиру; встановлення особи правопорушника та з'ясування обставин події правопорушення; спілкування з жертвою та іншими учасниками сімейного конфлікту (дитиною, особою похилого віку та ін.); застосування спеціальних заходів щодо протидії домашньому насильству, а також спецзасобів та фізичної сили для припинення факту домашнього насильства. Завдяки комплексу аудіо- й відеоапаратури є можливість фіксувати, зберігати та відтворювати перебіг рольової гри, що відбувається в імітованій квартирі, неодноразово її переглядати, обговорювати із слухачами та усувати недоліки, допущені учасниками. Таким чином, під час проведення занять із працівниками поліції та курсантами у даних інтерактивних класних кімнатах маємо реальну можливість відпрацювати тактику дій працівників поліції щодо реагування на факти домашнього насильства. До рольової гри у ролі статистів залучаються науково-педагогічні працівники ДДУВС та ЛьвДУВС, а також здобувачі вищої освіти університетів.

З 2009 року навчання з протидії домашньому насильству на базі ІКК ДДУВС та ЛьвДУВС пройшло більше 10 тисяч поліцейських України. Проведення занять в ІКК з практичними працівниками довело, що використання інтерактивної методики навчання являється надзвичайно ефективним.

Протягом 2018 – початку 2019 року за ініціативи МВС України та Національної поліції України, за фінансової підтримки Координатора проектів ОБСЄ в Україні та Фонду народонаселення ООН в Україні на базі ІКК Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ та Львівського державного університету внутрішніх справ проводились тренінги з підготовки співробітників мобільних груп з реагування на факти домашнього насильства. Умовна назва мобільних груп з реагування на факти домашнього насильства – «ПОЛІНА» («ПОЛіція проти НАсильства»). Передбачається, що ці новостворені підрозділи в лавах Національної поліції безпосередньо виконуватимуть повноваження із запобігання та протидії домашньому насильству.

Тренерами до тренінгів були залучені представники науково-педагогічного складу ДДУВС та ЛьвДУВС, працівники Департаментів превентивної діяльності та патрульної поліції Національної поліції України, практикуючі психотерапевти, представники Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та представники ГО «44 Навчальний Центр» з тактичної медицини.

Також на запрошення Канадської поліцейської місії в Україні кілька разів іноземним

досвідом у подоланні домашнього насильства зі слухачами на тренінгах ділились: тренер Канадської поліцейської місії в Україні, офіцер поліції Монреаля, Люсі Белісл та радниця з гендерних питань Канадської поліцейської місії в Україні, Сильвія Де Суза.

Кожен із тренінгів з підготовки працівників мобільних груп з реагування на факти домашнього насильства «ПОЛІНА» передбачав:

- вивчення учасниками міжнародного досвіду Канади у сфері реагування на випадки домашнього насильства;
- засвоєння порядку взаємодії уповноважених підрозділів органів Національної поліції з державними органами, соціальними установами та громадськими організаціями щодо протидії домашньому насильству;
- з'ясування ролі, місця і повноважень поліції в системі надання комплексної допомоги особам, у тому числі дітям, які постраждали від домашнього насильства;
- засвоєння організаційно-правових засад запобігання та протидії домашньому насильству;
- опрацювання новацій у законодавстві та перспектив у профілактиці з запобігання домашнього насильства;
- розгляд організаційно-правових засад діяльності мобільних груп з реагування на повідомлення про вчинення домашнього насильства, факторів ризику та умов вчинення домашнього насильства;
- вивчення порядку розгляду поліцейськими мобільної групи заяв і повідомлень про скоєння домашнього насильства тощо.

Оскільки з січня 2018 року набув чинності Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [3], норми якого закріплюють нові спеціальні заходи щодо протидії домашньому насильству, визначальним було активне навчання працівників груп реагування на факти домашнього насильства «ПОЛІНА» правовим підставам та порядку винесення термінового заборонного припису різним категоріям кривдників. Такий терміновий заборонний припис може містити такі заходи: зобов'язання залишити місце проживання (перебування) постраждалої особи; заборона на вхід та перебування в місці проживання (перебування) постраждалої особи; заборона в будь-який спосіб контактувати з постраждалою особою [4].

З 2018 по даний час тренінги з підготовки співробітників мобільних груп з реагування на факти домашнього насильства «ПОЛІНА» в інтерактивних класних кімнатах ДДУВС та ЛьвДУВС пройшло 344 працівники поліції.

Таким чином, завдяки застосуванню методики інтерактивного навчання вдалось підготувати поліцейських мобільних груп з реагування на факти домашнього насильства «ПОЛІНА», які готові самостійно приймати чіткі й виважені рішення при виникненні конфліктів, пов'язаних із домашнім насильством, дотримуючись при цьому належних заходів особистої безпеки.

1. Сукмановська Л.М. Домашнє насильство: дослідження актуальної проблеми сьогодення. *Юридичний вісник: науково-практичний фаховий журнал* / Національний університет «Одеська юридична академія». 2014. № 4. С. 215-219.

2. Насильство в сім'ї та діяльність органів внутрішніх справ щодо його подолання: навчально-методичний посібник для курсантів вищих навчальних закладів МВС України / укл.: Запорожцев А.В., Лабунь А.В., Заброта Д.Г., Басиста І.В., Дроздова І.В., Брижик В.О., Мусієнко О.М. Київ, 2012. 246 с. С. 9.

3. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 7 грудня 2017 р. № 2229-VIII URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> (дата звернення 21.02.2019).

4. Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника: Наказ МВС України від 01.08.2018 № 654. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0965-18> (дата звернення 21.02.2019).